

KUŽIŠ ?!

LIST ZA MLADEŽ - 18. PROSINCA 2015. - BROJ 98

IZDVAJAMO:

TEMA:

Hrvatska mladež
Bačke i Srijema – 4-5

DOGAĐAJ:

Božićna
priredba – 17

SAVJETNIK:

Kritičko mišljenje – 8

GLAZBA:

Atheist Rap – 20-21

FOTO MJESECA

Sretni blagdani!

KUŽIŠ ?!

List je besplatan

Osnivač:

NIU »Hrvatska riječ«

Nakladnik:

NIU »Hrvatska riječ«

Trg cara Jovana Nenada 15/II
24000 Subotica

Za nakladnika:

Ivan Karan

Urednik izdanja:

Davor Bašić Palković

Suradnici:

Ana Ivković, Ivan Kovač,
Ivana Rudić, Nevena Balažević,
Donna Diana Prčić,
Antonija Dević

Lektura:

Nikolaj Vasiljčuk

Korektura:

Mirko Kopunović

Tehnički prijelom:

Thomas Šujić, Jelena Ademi

Fotografije:

Antonija Sudarević, Vedran Jegić

E-mail:

kuzis07@gmail.com

Web:

www.hrvatskarijec.rs

Tisak:

»Rotografika« d.o.o. Subotica

List izlazi uz redovitu potporu
Tajništva za kulturu i javno
informiranje Autonomne
Pokrajine Vojvodine

Donna Diana Prčić

Vrijeme blagdana

Ovo je do sada najljepši advent u Zagrebu. Grad se pobrinuo napraviti izuzetan program i već prema prvim komentarima uspio stati uz bok ostalim europskim prijestolnicama. Predbožićna bajka održava se u samom središtu grada i na brojnim drugim lokacijama. Samo još snijeg fali da upotpuni idilu!

Na Trgu bana Jelačića se odvija program u kome sudjeluju razni zabavljači, pjevači, folklorne skupine i mnogo drugih koji se trude uljepšati ovo svečano vrijeme. Neistražene i mnogima još uvijek nepoznate ljepote Donjeg grada mogu se otkrivati u programima »Adventskog kalendara« ispunjenog brojnim dnevnim i večernjim programima, radionicama, izložbama, svjetlosnim instalacijama... »Božićni sajam antikviteta, manje izložbe starog božićnog nakita i razglednica, filmske projekcije i sl. Adventski programi održavaju se i na Europskom trgu, Oktogonu, okolnim ulicama oko glavnog gradskog trga, Gornjeg grada, a poseban doživljaj je svakako i Advent na Zrinjercu.

Miris kuhanog vina, punča i vruće jabuke... Debrečinerke i druge kobasice, a za slatkoljupce fritule. Drvene kućice koje svoje prozore otvaraju početkom prosinca ispunjene su, pokraj već navedenih prehrambenih delicija, ručno rađenim ukrasima i kapama najpoznatijeg djeda na svijetu. I nije samo što je ponuda bogata i što Zagreb ovog puta prednjači drugim europskim prijestolnicama – ovaj grad vrvi od ljudi. Vesela lica dovoljno govore o ozračju koje se širi ulicama glavnog grada Hrvatske.

Ovoga je adventa u ponudi i Fuliranje (Fooling around the Funicular), inovativni program koji nudi kulturno-ugostiteljske sadržaje u kojima se kroz svojevrstan put oko svijeta upoznaju druge svjetske metropole, a sudjeluju gradovi poput Pariza, Firence, Moskve, Barcelone, Tokija i brojnih drugih. Za one malo mlađe, ali i sve koji se još uvijek osjećaju sposobnim klizati na ledu, na Trgu kralja Tomislava postavljena je ledena Božićna bajka, pa tko voli nek užiiva.

Prosinac je mjesec oprosta, snova, ljubavi i nade. Vrijeme došašća (adventus, latinski – dolazak) vrijeme je kada bi svi trebali biti veseliji. Potrudite se tijekom adventa zaboraviti na sve loše stvari koje su vas pratile ove godine i u pred-blagdanskome ozračju, pomislite samo na dobre i lijepe trenutke. Ukoliko možete, doputujte u Zagreb i uživajte.

Svi navedeni programi i još mnogo drugih koji će biti na zagrebačkim ulicama ovoga prosinca imaju jednu zajedničku namjeru. Uljepšati vrijeme adventa i prikazati Zagreb i Hrvatsku u najljepšem blagdanskome ozračju. Jer... svakim novim danom se broji »sitnije« – Božić je pred vratima!

A kada dođe, za božićnom će se trpezom okupiti svi oni koji jednako znače jedni drugima. Oni kojima ti značiš. Zbog njih se trudiš i radiš mukotrpno tijekom svih godišnjih mjeseci, zbog njih daješ sve od sebe, zbog njih sve vrijedi... Radujmo se, jer vrijeme je blagdana.

Da ostanemo povezani!

*Iako se broj mladih iz Vojvodine koji odlaze studirati u Zagreb drastično smanjio, to neće ugroziti naš rad, jer mi na neki način djelujemo kao zavičajno društvo * Teško je iskoordinirati neka veća okupljanja kad su ljudi na sve strane, zauzeti poslom i drugim obvezama*

Ovog smo mjeseca napravili intervju s **Bojanom Poljaković**, zanimljivom i aktivnom djevojkom koja je trenutačno uz svoj posao i predsjednica neformalne udruge Hrvatska mladež Bačke i Srijema u Zagrebu. Njezina ljubav prema etnologiji i očuvanju baštine čini ju idealnom za ovu poziciju.

Udruga Hrvatska mladež Bačke i Srijema uskoro slavi peti rođendan, stoga je ovo idealno vrijeme da pišemo baš o njihovom djelovanju. Udruga je osnovana početkom 2011. godine, a u intervjuu s aktualnom predsjednicom razgovaramo o tome što su dosad uradili i koji su im planovi.

KUŽIŠ?! Kako je nastala ideja o udruzi Hrvatska mladež Bačke i Srijema? Tko je bio inicijator?

Zapravo je to jako zanimljiva priča. Inicijativa je došla od **Mirele Stanić**, Tavankučanke, koja je za vrijeme obavljanja prakse u ordinaciji, slučajno kod jednog od pacijenata naćula poznati naglasak. Kako je bilo vrijeme oko Boićića, taj je pacijent doktorici poklonio ćestitku od slame i tada se sve poklopilo. Saznavši kako su iz istih krajeva pozvao ju je, a i ostale mlade, na proslavu Materica u prostorije Društva vojvoćanskih i podunavskih Hrvata. Postupno se ta skupina formirala u Hrvatsku mladež Baćke i Srijema, iako formalno nismo prijavljeni kao udruga. Osim Mirele, na ćelu Mladeži bila je i **Maja Buza**, također iz Tavankuta, a sad sam to ja.

KUŽIŠ?! Koja je osnovna uloga udruge i koliko trenutaćno brojite ćlanova?

Trenutaćno brojimo oko 40 ćlanova, ako se raćuna broj ljudi u grupi koja se nalazi na Facebooku (Hrvatska mladež Baćke i Srijema), ali doista aktivnih je izmeću 10 i 15. Nemamo »misiju i viziju« udruge, ali imamo misao vodilju, a to je da se okupljamo s vremena na vrijeme i drućimo. Teško je iskoordinirati neka veća okupljanja kad su ljudi na sve strane, zauzeti poslom i drugim obvezama. Ono što mene motivira na dolaske i drućenja je vidjeti drage ljude i saznati ćime se bave, što rade i kako su.

Prije dok smo bili po domovima, nekako je ta komunikacija bila lakša, a sad bez obzira na drućvene mreće i svojevrсну povezanost, mi smo, ćini mi se, sve udaljeniji. Eto to bi bila osnovna uloga udruge: da ostanemo povezani.

i 2 sata jednom u tri mjeseca zaboravimo na brige i malo »podivanimo«. Još nisam uspjela u tome.

KUŽIŠ?! Imate li prostor za sastanke?

Prostor za sastanke su nam velikodušno ustupile dvije udruge koje djeluju u Vuko-

KUŽIŠ?! Jeste li kao udruga bili ukljućeni u neke projekte? Koje bi vaće dosadašnje projekte izdvojila?

Prošle smo godine sudjelovali na izloćbi Etnografskog muzeja u Zagrebu »Slike od slame i boićnjaci baćkih Hrvata Bunjevaca« tako što smo zajednićki napravili i izloćili boićnjak na koji smo jako ponosni. Naša je slamarska sekcija sudjelovala na Boiććnom sajmu skupa s Drućtvom vojvoćanskih i podunavskih Hrvata, a odrćali smo i slamarsku radionicu za studente koji se preko Erasmusa nalaze na razmjeni u Zagrebu.

KUŽIŠ?! Što bi ti kao predsjednica voljela napraviti u udruzi?

Voljela bih naći naćin potaknuti ljude da ćeće dolaze na drućenja. Shvatila sam kako nam svima posao odućima puno vremena i bać zbog toga bih voljela da makar

varskoj 235 u Zagrebu, a to su Zajednica prognanih Hrvata iz Srijema, Baćke i Banata i Drućtvo vojvoćanskih i podunavskih Hrvata. Svakako bih htjela izdvojiti **Zlatka Źućića**, koji nam je doista puno pomagao tijekom ovih godina uime Zajednice, i **Luku Štilinovića**, koji je i zaslućan za postojanje Mladeži.

KUŽIŠ?! Kako se broj mladih iz Vojvodine koji odlaze studirati u Zagreb drastićno smanjio, mislić li da još imate prostora za djelovanje? Što mislić, koji je razlog tog smanjenja broja studenata?

Broj studenata koji dolaze iz Vojvodine se drastićno smanjio. Evo, primjer je moja generacija koja je upisala fakultet 2005. godine. Nas je na prijamni doćlo oko 40, što iz Baćke što iz Srijema. Koliko sam upućena, ove godine nitko iz Vojvodine nije upisao fakultet u Zagrebu. Mislim da je

Bojana Poljaković

razlog tome svakako državna matura koja uvelike otežava pripremu za fakultet onima koji dolaze izvan Hrvatske, ali i činjenica da su ukinute stipendije i neke druge

Kako se uključiti u rad udruge?

»Brucoši i svi koji se žele sastajati s nama mogu to učiniti tako što će se uključiti u druženja koja organiziramo. Ona nisu učestala, ali potrebno je na neki način biti u toku, preko prijatelja ili Facebooka – zatvorene grupe »Hrvatska mladež Bačke i Srijema«. Preko nje se sve dogovaramo. Također, za sva pitanja se mogu obratiti i meni.

povlastice koje su prijašnji studenti dobivali od Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija i Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske.

To što se broj studenata smanjio, mislim da neće ugroziti naš rad, jer mi djelujemo na neki način kao zavičajno društvo. Dok god ima ljudi iz Vojvodine, bit će i Hrvatske mladeži Bačke i Srijema, samo ćemo za nekoliko godina morati propitati udio »mladeži« iz naslova.

KUŽIŠ?!: Koje planove udruga ima za ovu akademsku godinu?

U sklopu udruge djeluje slamarska sekcija koja se redovito sastaje. Ona nam je

vrlo draga jer se kroz nju doista lijepo bavljamo, a opet radimo nešto naše i na taj način održavamo povezanost. Zatim svakako planiramo otići na neki izlet čim se malo vrijeme proljepša i sigurno ćemo napraviti još jedan tulum. Ostali planovi dolaze u hodu.

KUŽIŠ?!: I za kraj, reci nam nešto o sebi?

Rođena sam u Subotici, živim i radim u Zagrebu. Studirala sam etnologiju i kulturnu antropologiju i portugalski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Od malena se bavim folklorom, a aktivna sam na tom polju i danas. Malo sam ostarila za ples, ali zato pjevam u ženskoj vokalnoj skupini »Zwizde«, gdje sam jedina Bunjevka u mnoštvu Šokica. Osim toga, puno čitam, a u slobodno vrijeme dosta štrikam ili heklam i pomalo se bavim slamarstvom.

Ivana Rudić

LITERARNI NATJEČAJ U POVODU DANA LJUDSKIH PRAVA

Nagrađeni i radovi na hrvatskom jeziku

U želji da obilježi Dan ljudskih prava i potakne mlade, prije svega srednjoškolce/ke, da razmišljaju i pišu o ljudskim pravima, jednakostima, sličnostima i različitostima u društvu u kojem se svakodnevno kreću, Ured Zaštitnika građana Grada Subotice raspisao je i ove godine literarni natječaj (za literarni rad, esej ili pjesmu) na srpskom, mađarskom, odnosno hrvatskom jeziku. Najuspješnijima su na Dan ljudskih prava 10. prosinca uručene nagrade. Među ostalim, uručene su i tri nagrade (prva, druga i treća) za radove na hrvatskom jeziku. Svo troje nagrađenih učenika pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku u subotičkoj Gimnaziji »Svetožar Marković«, a to su: **Ana Dulić**, 3.f - 1. nagrada, **Zdravko Pančić**, 4.f - 2. nagrada i **Petra Vereš**, 4.f - 3. nagrada.

Za svako prvo mjesto dodijeljena je novčana nagrada od 10.000 dinara. Natječaj je imao dvije teme: »Djeca u migrantskoj

krizi« i »Branim svoje pravo na postojanje, ali to pravo priznajem i drugima«. Pobjednički radovi će biti objavljeni na službenoj internetskoj prezentaciji Grada Subotice – www.subotica.rs u rubrici Zaštitnik građana,

a nagrađene radova na hrvatskom jeziku moći ćete pročitati u nekima od idućih brojeva KUŽIŠ?!-a.

Čestitke svima nagrađenima!

K. U.

PREDSTAVNIK HRVATA IZ SRBIJE NA SKUPŠTINI YEN-A U BERLINU

Mladi mogu puno toga promijeniti

Sudjelovanje predstavnika udruge KroV pomogao je HNV, a u razmjeni iskustava između mladih iz cijele Europe održana je i prezentacija o povijesti, zemljopisnoj rasprostranjenosti, manifestacijama i institucijama vojvođanskih Hrvata

Predstavnici mladih iz cijele Europe, kojima je zajedničko to što pripadaju narodima koji u svojim državama imaju status nacionalne manjine, okupili su se od 4. do 8. prosinca u Berlinu i razgovarali o svom položaju i načinima za poboljšanje statusa. Mlade je okupila međunarodna organizacija YEN (Youth European Nationalities - Mladež europskih narodnosti), najveća mreža europskih manjina.

U razmjeni iskustava iz svojih zajednica, te o mogućnostima razvoja i napretka sudjelovali su predstavnici sljedećih manjina: rumunjskih Nijemaca, rumunjskih Aromuna (Vlaha), poljskih Nijemaca, ukrajinskih Roma, švicarskih Retoromana, austrijskih Slovenaca, nizozemskih Frizijaca, lužičkih Srba i vojvođanskih Hrvata. Hrvate iz Republike Srbije predstavljao je predstavnik udruge »KroV«, ali i naš suradnik, **Tomislav Perušić**, a njegovo sudjelovanje na skupštini u Berlinu poduprlo je Hrvatsko nacionalno vijeće.

U središtu aktivnosti bili su očuvanje i razvoj kulture, jezika i prava manjina, a poseban naglasak bio je na radu s adolescentima i mladima. U radionicama koje su se odvijale u okviru skupštine YEN-a predstavnici su se bavili umrežavanjem organizacija, razmjenom studenata, osmišljavanjem i organizacijom projekata mladih za mlade, te razvojem komunikacijskih i informacijskih alata.

Tomislav Perušić iz KroV-a

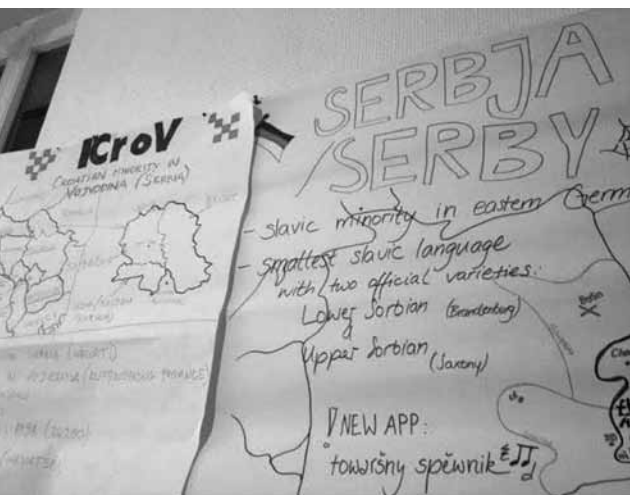
»Održao sam prezentaciju o Hrvatima u Republici Srbiji, s posebnim osvrtom na najznačajnije datume i manifestacije naše zajednice«, kaže Tomislav Perušić, predstavnik udruge »KroV«. »Iznio sam osnovne podatke o brojnosti i zemljopisnoj rasprostranjenosti Hrvata u Republici Srbiji, zatim o povijesti boravka na ovim prostorima, suživotu s drugim nacionalnim zajednicama, te o odnosu s većinskim narodom. Govorio sam o našim najznačajnijim manifestacijama kao što su Dužijanica, Veliko prelo i Dani Balinta Vujkova u Subotici, Dužionica u Somboru, Šokačko veče u Sonti, Zavitni dan u Monoštoru, Srijemci Srijemu u Srijemskoj Mitrovici itd. Predstavio sam i naše informativno-kulturne institucije, a odgovarao sam i na pitanja o

političkom položaju zajednice. Bilo je vrlo zanimljivo, jer smo otvoreno razmjenjivali mišljenja i vidjelo se zapravo u koliko su nam mjeri problemi isti, ali i koliko se po nekim stvarima razlikujemo.«

Cilj skupštine, kao i seminara organiziranih u okviru nje, bio je razgovarati o problemima s kojima se manjine suočavaju i omogućiti mladima raznih narodnosti da te probleme riješe.

U okviru službenog dijela četverodnevno programa organiziran je i obilazak Berlina i njegovih znamenitosti, te su tako mladi YEN-a doživjeli dvostruko iskustvo – jedno o povijesti, jer Berlin je grad preko kojega su se lomila dva državno-politička sustava koja su dijelila ne samo Njemačku nego i cijelu Europu, te drugo – o manjinama i njihovom današnjem položaju u domicilnim zemljama.

K. U.

SUSRET U BERLINU

Manjine o kojima se malo zna

Kada vas YEN pozove na seminar, to se ne propušta. Zašto? Zato što je bolje provesti pet dana u Berlinu nego 365 dana izvan njega. Da, upravo je tu, u glavnome gradu Njemačke, održan seminar/skupština za nacionalne manjine Europe, na koji su bili pozvani mladi predstavnici manjinskih udruga iz raznih država. Na listi pozvanih, kao i ranijih godina, našao se i »KroV«, udruga mladih vojođanskih Hrvata.

Međutim, zbog vrlo lošeg materijalnog stanja, »KroV« godinama nije bio u prilici prisustvovati YEN-ovim događajima. Ipak, ovoga je puta »KroV« uspio, između ostalog i podrškom HNV-a, poslati jednoga člana. YEN-ovci su bili iznenađeni da se iz »KroV«-a ipak netko pojavio, te su iskazali iznimnu zabrinutost zbog financijskih poteškoća s kojima se ova udruga nosi. Kontakti među manjinama i međusobno ispomaganje su od ogromnog značaja za sve zajednice i stoga je svaka konferencija ovakvog tipa zlata vrijedna.

Glas mladih

Kako bismo se osjećali kada bi nam netko rekao da za našu zajednicu nikada nije čuo? Ili da zna za naziv ali ništa drugo o jeziku i kulturi? Mnoge manjine imaju taj

problem, primjerice Aromuni, ili Vlasi, u Rumunjskoj, Makedoniji, pa i Srbiji. Ili lužički Srbi u Njemačkoj (koji s južnim Slavenima nemaju puno dodirnih točaka osim što govore jezikom koji pripada slavenskoj skupini jezika). U Švicarskoj jedan od konstitutivnih naroda čine i Retoromani, ali znamo li mi išta o njima? Kojim jezikom govore? Ni sami Švicarci njemačkog, francuskog ili talijanskog podrijetla nisu sigurni kako odgovoriti na ta pitanja, a puno manje mi ostali. I tu leži čvrsti razlog da se mladi prihvate posla i omoguće da se i njihov glas čuje.

Na sjeveru Nizozemske nalazi se jedna manjina koju Nizozemci smatraju svojim ogrankom, dok oni tvrde da su zaseban narod. To su Frizijci. Njih se često pogrešno uzima za Flamance, iako su ovi iz susjedne Belgije u kojoj ipak imaju veću afirmaciju od susjeda u zemlji lala. Iako je frizijski jezik prihvaćen kao službeni, čega mnogi Nizozemci nisu ni svjesni, on se ipak ne uči u školama, a na njegove govornike često gledaju mrsko kada traže da im se dokumenti tiskaju na njihovom materinjem jeziku. »To je ono čime nisam zadovoljna«, govori nam **Nina** iz sjevernog dijela Nizozemske. »Htjela bih da naš jezik bude prihvaćen i u praksi od strane većine i da se uči u školama makar jednom tjedno.«

Otvoreno o diskriminaciji

Najzapostavljenija manjina u cijeloj Europi, pak, jest jedna koja nema svoju matičnu zemlju, a čija zajednica postoji u svim europskim zemljama. Većina ih je smještena u izoliranim naseljima, koja se u Ukrajini zovu tabari. To su Romi, a na YEN-ovom je seminaru prisustvovao njihov predstavnik iz Odese, **Fedor**. »Ukrajinski Romi žive u nesnošljivim uvjetima, bez vode i struje. Nemaju normalne kuće, a diskriminacija je na najvišoj razini. Nju sam i sam osjetio kada sam kao NGO zastupnik bio u Verhovnoj Radi«, rekao je Fedor, koga su sudionici seminara od milja zvali Freddy.

Pokraj svog materinjeg gornjolužičkosrpskog, Sara govori i hrvatski. »Studirala sam slavenske jezike, te sam kao dodatne izabrala hrvatski i srpski. Tu mi je pomogla i cimerica koja je Hrvatica. Prijatelji iz Srbije često žele naučiti moj jezik vjerujući kako je vrlo sličan njihovom, ali to nije baš tako. Lužičkosrpski je blizak poljskom i češkom, a ni kulture nam ne sliče. Jedino što nam je zajedničko jest to što lingvistički pripadamo istoj porodici jezika«, objašnjava Sara.

Tomislav Perušić

Kritičko mišljenje

Osam godina obveznog osnovnog obrazovanja i onda još 3 ili 4 godine srednjeg s uglavnom 5-7 sati dnevno, 9 mjeseci godišnje. Velika je to količina vremena i puno informacija i (sa) znanja se mogu u tom vremenu prenijeti.

Pa, iako se najčešće čini da u školu idemo kako bismo naučili nešto novo, glavna je zadaća obrazovanja (ili bi to trebala biti) razvijanje kritičkog mišljenja.

Kritičko mišljenje ne znači kritizirati

Kritizirati nekoga ili nešto znamo svi i uglavnom to volimo raditi, a i prilika za to nam se pruža često. Svi znamo što nam se sviđa pa rado kritiziramo ono što se ne

ćije daju. Ako je netko nešto napisao, pa čak i ako je to objavio u knjizi, to ne znači, automatski, da je to i točno, ispravno i u redu. Čak i u znanstvenim radovima možemo naići na krive podatke, manipulaciju rezultatima istraživanja i sl. Danas su česti slučajevi da tvrtke koje plasiraju određene proizvode na tržište plaćaju i istraživanja koja redom pokazuju kako su ti proizvodi dobri istovremeno negirajući neka neovisna istraživanja koja pokazuju suprotne rezultate.

Krive informacije

Sjetite se, na primjer, da se prije samo 150 godina nije pralo ruke čak ni prije kirurških zahvata, jer se nije znalo za po-

Preispitivanje i analiza

Kao što vrstan novinar za svoju vijest ili detektiv u svojoj istrazi sve mora sagledati iz više kutova te preispitati motive i svjedočka i počinitelja, tako je i za razvoj kritičkog mišljenja važno naučiti (pro)pitati: tko? što? gdje? kad? kako? zašto?

TKO nam prenosi informaciju? Netko komu vjerujemo? Netko tko je u poziciji autoriteta? Pisac udžbenika ili knjige? Što inače taj autor piše? Kako je prihvaćen u svojoj struci?

ŠTO nam govore? Je li u pitanju činjenica ili prepričavanje doživljenoga ili je možda u pitanju nečije mišljenje? Ako netko kaže: »Dogodilo se to i to«, takva se izjava vrlo razlikuje od izjave »Mislim da se dogodilo to i to.«

GDJE je rečeno? Govoriti javno i pred svima ili govoriti nekomu iza leđa nisu ista stvar. Isto tako objaviti nešto u stručnom časopisu u kojemu tekst prođe nekoliko stručnih čitanja i recenziju nije isto kao i napisati nešto na blogu. Ovisno o tomu gdje su objavljene / rečene informacije, imaju različitu vrijednost.

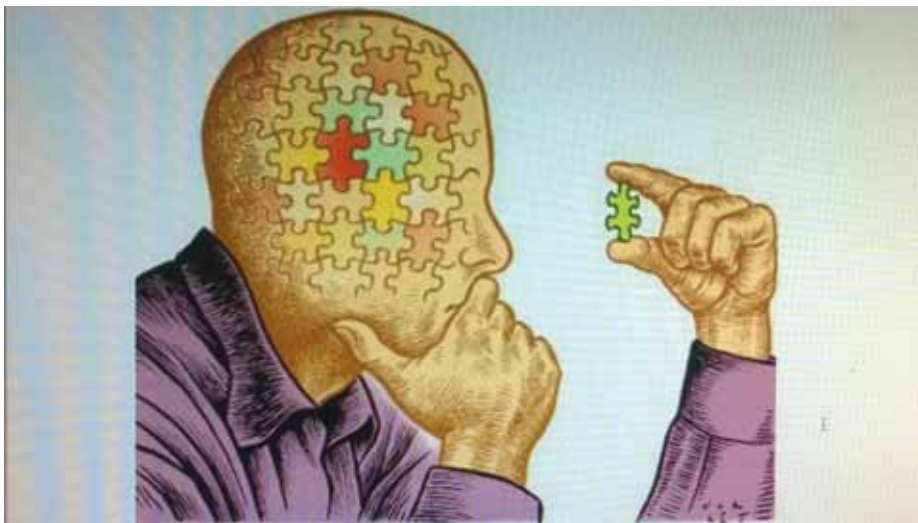
KAD je rečeno? Slušamo li ili čitamo nešto što se dogodilo davno ili je onaj tko nam priča bio svjedokom događaja? Govori li nam netko to odmah po događaju ili je prošlo neko vrijeme?

ZAŠTO nam govori? Želi li nas informirati, pojasniti nam nešto ili možda potaknuti na djelovanje? Je li dobro upućen pa nam želi pomoći? Priča li to zato što je plaćen tako govoriti ili stvarno vjeruje u ono što kaže?

KAKO je prenesena informacija? Pismeno, usmeno, javno, tajno? Bijesno ili radošno? Nejasno i optužujuće?

Sve je to važno. Znanje bez promišljanja može se pretvoriti u veliku količinu netočnih informacija. A do informacija je danas doći lakše nego ikada. Zato propitujte, razmišljajte i naučite kritički misliti, a kada naiđete na glupost ne bojte se tako ju i nazvati. Uza sve to skupljajte znanje, jer kako kaže kineska poslovica: »Kad dođe vrijeme primjene znanja, žalimo što ga nemamo.«

Marina Balažev

uklapa u naša očekivanja. Međutim, iako i misliti znamo svi (ili barem vjerujemo da znamo, jer stalno nešto mislimo, zar ne?) kritičko mišljenje nije toliko često, jer kritiziranje i kritičko mišljenje iako imaju isti korijen, ne znače isto.

Kritičko mišljenje bi, pojednostavljeno rečeno, značilo ne uzimati sve što nam kažu, što vidimo, pročitatmo i što nas uče – zdravo za gotovo. S jedne strane trebamo osvijestiti vlastite krive stavove i predrasude te novim saznanjima pristupiti otvorena uma, a s druge strane trebamo propitivati stavove onih koji nam informa-

stojanje bakterija i virusa što je rezultiralo bespotrebnom smrću velikog broja pacijenata. Zavirimo li još dalje u prošlost vidjet ćemo kako su ljudi vjerovali da je zemlja ravna ploča itd. I danas, osobito u medijima kao što su TV i internet, u različitim emisijama i na različitim stranicama i blogovima možete pročitati i vidjeti ogromnu količinu čiste, velike – gluposti. I ne samo u medijima, opasnije od toga je činjenica da se velika količina krivih ili iskrivljenih informacija može naći i u udžbenicima. Stoga je danas, više nego ikada, važno naučiti kritički misliti.

FENOMEN »TEKUĆE MODERNOSTI«

Tiranija slobode i suvremena tjeskoba

Susretnete li se s tvrdnjom kako je današnja doba anksioznosti, vjerojatno će vam prve asocijacije biti vezane za množenje potencijalnih katastrofa poput terorističkih napada, rijetkih bolesti, kolapsa financijskih tržišta, ekološke degradacije, novih ratova i novih znanstvenih otkrića. Teško bi se mogla obraniti tvrdnja kako je količina najrazličitijih prijetnji po ljudsko blagostanje veća danas nego u prošlosti. Unatoč objektivno manjim ugrozama i ako je vjerovati Freedom Houseu kontinuiranim širenjem slobode po svijetu, svjedoci smo suvremene eskalacije raznolikih anksioznih poremećaja.

Stalno propitivanje

Jedna od stvari koje ljudi ističu kada govore o anksioznosti, stalno je proširenje polja i pitanja u kojima je nužno napraviti izbor. Pitanja koja u prošlosti nisu bila smatrana domenom izbora poput seksualnosti, braka ili odgajanja djece, danas su predmet stalnog propitivanja i traženja idealnog rješenja. U današnjem društvu – preplavljenom savjetima, vodičima za preživljavanje i »hakiranje« života – izgubili smo odnos prema autoritetu karakterističnim za, kako piše Zygmunt Bauman, »tvrdnu modernost« iz sredine 20. stoljeća. No, skupa s tim gubitkom izgubili smo i onaj tip tradicionalnog prenošenja znanja, umijeća i jednostavno dobre prakse poput savjeta o podizanju djece prenošenih po generacijskoj osi. Paradoksalno, suvremeni roditelji mahom su uskraćeni za tu vrstu pouzdanja i dostupnosti savjeta o tome kako se primjerice nositi s problematičnim djetetom. Zavire li u knjige ili internet u većini slučajeva će naići na savjet kako potražiti dodatne savjete – poveznice na još knjiga, još web stranica, još doktora i terapeuta, itd. Ako se dominantna ideologija 1990-ih može zahvatiti sloganima »Budi svoj!« i »Just do it!«, krilatica koja se danas (nekada vrlo perfidno, gotovo nevidljivo) podastire pod medijski sadržaj glasi: »Što god napravio, napraviti ćeš to krivo,

no bolje je držati se naših savjeta i pokušati opet«. Umjesto uklanjanja prepreka ostvarenju ljudske slobode i poletnog optimizma glede budućnosti, »Just do it!« ideologija na mala vrata je uvela specifičnu anksioznost našeg doba.

»Tekući« strahovi

Sociolog Zygmunt Bauman identificirao je nove pojavne modalitete nesigurnosti i straha koji su specifični za »tekuću modernost«, kako on naziva postindustrijska društva od polovice 1970-ih. Osjećaji straha i nelagode navlastiti »tekućoj modernosti« su više raspršeni, kapilarno prožeti kroz društvo, te im je teže naći ishodišnu točku. Strahovi na koje se Bauman referira su i sami »tekući«, odnosno manifestiraju se kao bezoblična ali sveprisutna tjeskoba i nelagoda. Možda tjeskoba glede potencijalnih katastrofa i nije drastično različita od prijetnji iz prošlosti, ipak anksiozni poremećaji navlastiti suvremenom društvu, poput specifičnog osjećaja

nesigurnosti, proizlaze iz same logike suvremenog kapitalizma. Iako su neizvjesnost i nesigurnost reprodukcije života radničke klase oduvijek bili pokretač kapitalističkog tržišta rada, u suvremenom postindustrijskom društvu mogu se uočiti bitne promjene u načinu na koji pojedinci formiraju sliku o sebi kao djelatnom subjektu.

Dok se s jedne strane suvremeni subjekt tzv. »razvijenog svijeta« smatra autonomnim tvorcem vlastitog života (u smislu da je slobodan od tradicionalnih autoriteta poput obitelji, religije i države), s druge strane je taj subjekt izgubio veliki dio prava i sigurnosti koje su prethodne generacije izborile klasnom borbom. Kvalitativni skok u (samo)određenju pojedinca u suvremenom društvu – od radnika do ljudskog kapitala – rezultat je dubljih transformacija, kako u ideološko-kulturnoj domeni tako i u samoj organizaciji materijalne proizvodnje života. Utjelovljenje ljudskog kapitala tako u jednom tijelu spaja poduzeće i poduzetnika, radnika i vlasnika kapitala, samoostvarenje postaje investicija s budućim povratom, a sam čovjek brandirana roba u ljutoj konkurenciji sa svojim ljudsko-kapitalnim susjedima.

Ocean opcija

Ideja da smo slobodni izabrati tko i kakvi želimo biti, te zapovijed da »ostvarimo sebe« sve više rade protiv nas, čineći nas tjeskobnijima i gramzivijima umjesto slobodnijima. U društvu orijentiranom prema pojedincu, prožetom konzumerizmom i celebrity kulturom, opetovano nas se potiče da izaberemo bolji život za sebe. No, svakodnevni pritisak donošenja odluka i izbora u prenapučenom oceanu opcija (od kojih možda poznajemo samo manji dio, ali osjećamo da se bolja opcija krije iza sljedećeg kuta) u nemalom broju slučajeva rezultira osjećajem tjeskobne i paralizirajuće neodlučnosti. Malo je onda iznenađenje što nam svakodnevni koktel savjeta, poticaja i zabrana ima istančani okus krivnje prožete panikom.

Marko Balazević

PODVLAČENJE CRTE NA KRAJU GODINE

(Pred)novogodišnja odluka

Kraj kalendarske godine, za mnoge od nas, vrijeme je kad se zbrajaju dojmovi, preispituju odluke, kuju novi planovi i donose odluke koje će biti provedene u idućoj godini. Vrijeme je to, također, kad zatvaramo oči pred činjenicom da nismo ostvarili sve što smo zamislili, ili da smo napravili nešto što nismo trebali. Osobno, ne volim donositi novogodišnje odluke, niti proslavljati Novu godinu. Nikad mi nije bilo jasno, i još uvijek nije, kako običan datum može predstavljati tako bitan događaj.

»Novi početak«

Pričajući s ljudima koje već početkom prosinca uhvati novogodišnja groznica shvatila sam kako je svima njima potreban »novi početak«, »podvlačenje crte«, ili ono famozno, izlizano, »okretanje novog lista«. Moje pitanje svima njima glasi: Zašto čekati kraj godine za donošenje bitnih odluka? Zašto, jednostavno, ne okrenuti novi list poslije svake prelivene kapi u čaši? Zašto ne okrenuti list u momentu kad je prethodni ispisan? Čemu prolongiranje odluka, ma koliko one male ili velike bile? Na ova pitanja nema objektivnog odgovora. Samorefleksijom svatko od nas može doći do vlastitog, jedinstvenog odgovora.

Nedavno sam pročitala misao poznatog kanadskog govornika, »life coucha« (životnog učitelja) i pisca **Robina Sharma** koja glasi: »Nemojte proživljavati istu godinu 75 puta i nazivati ju životom.« Odlaganjem donošenja bitnih životnih odluka do kraja godine činimo da nam svaka godina predstavlja isto. Često zaboravljamo kako su mnoge promjene dobre i kako mogu unijeti dinamiku u svakidašnjicu. Svakako, postoje promjene koje nisu nužno pozitivne, ali moraju biti napravljene. Odgađanje istih je jasno samo po sebi, ali je, isto tako, samo produžavanje agonije.

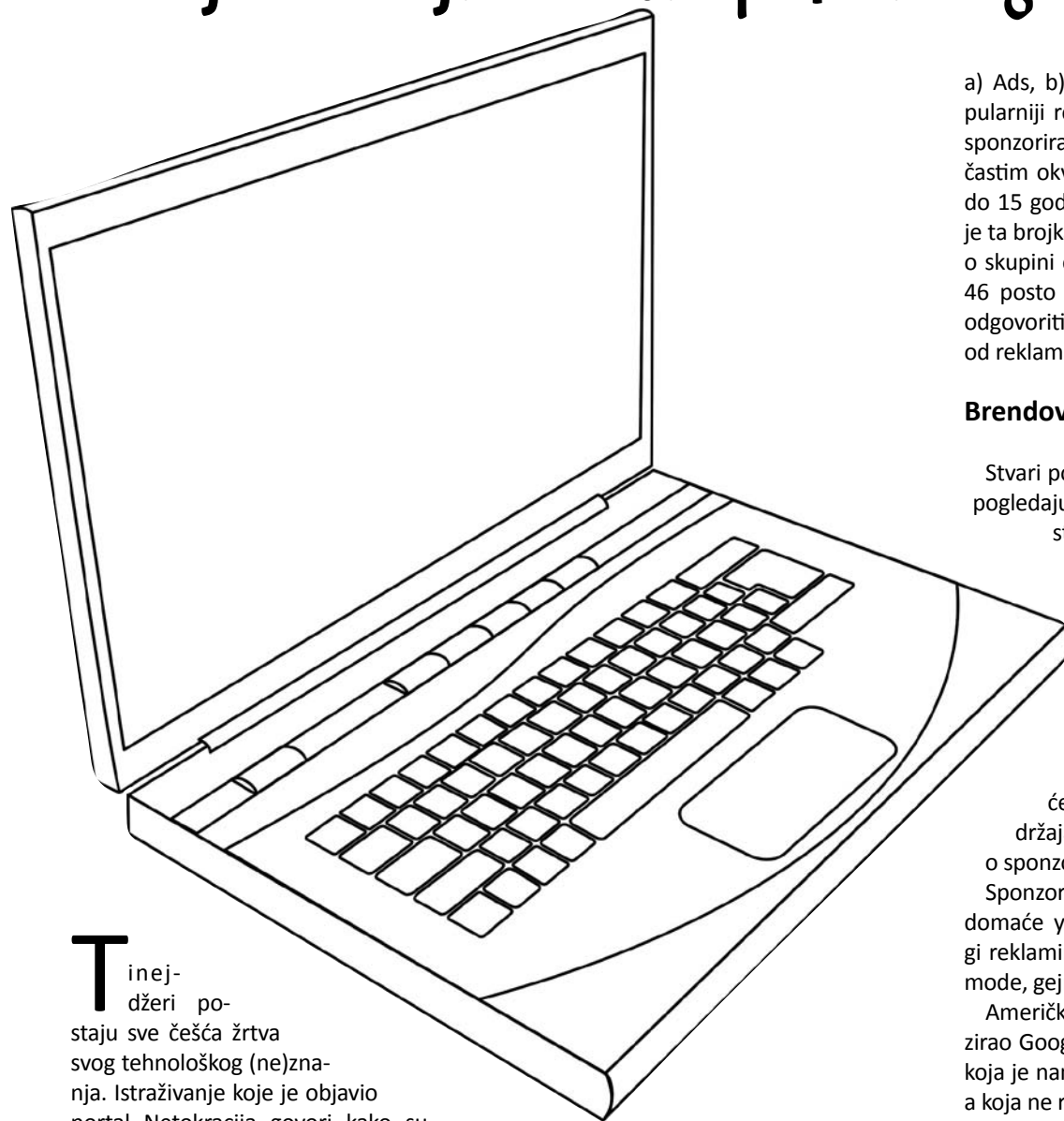
Strka i zbrka

No, ostavimo li (za mene) negativnu stranu novogodišnje groznice po strani, možemo uočiti kako je ovo predblagdansko vrijeme rezervirano za intenzivnija druženja, bilo s prijateljima ili s obitelji. Centar Zagreba od početka prosinca vrvi od ljudi koji, zbijeni jedni uz druge, piju kuhano vino, smiju se i prenose pozitivnu energiju jedni na druge. Probijajući se kroz tu razdraganu masu, pazeći da ne stanem na rep pudli vremešne zagrebačke gospođe u dugoj crnoj bundi, razmišljala sam o protekloj godini i svojim »podvučenim cr-

tama«. Došla sam do zaključka kako sam, tijekom godine, podvukla nekoliko crta i jednom okrenula novi list. Kapi koje su prelile čašu sam odlučila ne brojiti. Kako su mi se događaji iz protekle godine smjenjivali u mislima, moj je hod postajao sve brži i brži. Kao trgnuta iz sna, ukopala sam se u mjestu shvativši što je obilježilo moju 2015. godinu. Riječju – strka. Moja protekla godina puna je doživljaja, odluka, emocija, bitnih i nebitnih osoba, uspjeha i neuspjeha. Ono što je svemu tome zajedničko jest činjenica da sam sve to proživjela, ali nisam doživjela. Barem ne kako bi trebalo. Stalno žureći napraviti nešto novo, od dana ukrasti makar jedan sat kako bih stigla sve napraviti, zavrila sam kako je momente potrebno doživjeti, osjetiti ih u punini, a ne samo proživjeti. Nakon što sam doživjela to »prosvjetljenje«, nasmijala sam se samoj sebi jer sam shvatila kako dolazim u iskušenje po prvi put u životu donijeti novogodišnju odluku. Ipak, niti ova Nova godina neće biti presedan po tom pitanju. Udahnula sam duboko, napravila korak i nastavila doma laganim hodom, promatrajući osmijehe i bore na licima slučajnih prolaznika dok se žurnim korakom probijaju kroz prometne ulice Zagreba.

Nevena Balažević

Tinejdžeri najveće žrtve prikrivenog oglašavanja

Tinejdžeri postaju sve češća žrtva svog tehnološkog (ne)znanja. Istraživanje koje je objavio portal Netokracija govori kako su tinejdžeri najčešće žrtve prikrivenog oglašavanja, kao i to da mnogi ne umiju prepoznati reklame na internetu čak ni kada su obilježene.

Britanski Ofcom, kao neovisno tijelo zaduženo za nadgledanje Telekoma u toj zemlji, objavio je istraživanje koje kaže kako čak dvije trećine ispitanih tinejdžera, starijih od 12 do 15 godina, nije uspjelo prepoznati Google Ads reklame tijekom pretrage. Situacija je još alarmantnija u skupini od osam do 11 godina gdje je manje od jedne petine ispitanika prepoznalo oglašavanje na »početnoj stranici interneta«.

Potrebne vještine i znanja

Direktor istraživanja Ofcoma **James Thickett** napisao je u analizi da internet danas pruža mnogo mogućnosti za spoznavanje svijeta iz različitih kutova, ali da krstarenje »digitalnim vodama« ipak zahtijeva vještine i znanja koje »digitalni nativci« (»digitalni domoroci«) ne posjeduju u velikom broju.

Istraživanje koje je provedeno početkom godine, sadržalo je skrinšot upita za riječ »trainers« (patike), dok su tinejdžeri pred sobom imali ponuđena tri odgovora:

a) Ads, b) relevantni rezultati i c) najpopularniji rezultati. Usprkos činjenici da su sponzorirani rezultati bili obilježeni narančastim okvirom, 31 posto ispitanika od 12 do 15 godina prepoznalo je reklame, dok je ta brojka svega 16 posto kada govorimo o skupini od osam do 11 godina. Štoviše, 46 posto ispitanih tinejdžera nije moglo odgovoriti na pitanje financira li se Google od reklama.

Brendovi i YouTube zvijezde

Stvari postaju još interesantnije kada se pogledaju YouTube i drugi servisi poput Instagrama i Twittera. Gore spomenuto istraživanje pokazalo je prvi put ove godine i kako mlade osobe danas više preferiraju YouTube u odnosu na tradicionalni TV, ali čak 53 posto njih nije bilo svjesno činjenice da su njihovi idoli (vlogeri) plaćeni za promidžbu određenog sadržaja – bez jasne naznake da se radi o sponzoriranom sadržaju.

Sponzoriran sadržaj nije zaobišao ni domaće youtubere od kojih danas mnogi reklamiraju različite brendove iz svijeta mode, gejminga i tehnike.

Američki FTC još ranije je posebno kritizirao Google zbog YouTube Kids aplikacije koja je namijenjena isključivo mališanima, a koja ne razdvaja zanimljiv sadržaj (crtiče) od reklama – samim tim je i veći utjecaj reklama na ovu ciljnu skupinu. Slične kritike upućene su i Instagramu i Twitteru, kao društvenim mrežama koje ne ulažu dovoljno napora kako bi razdvojile običan od plaćenog sadržaja.

Činjenica je kako tinejdžeri danas prate svoje idole isključivo online, te vjeruju onome što kažu ili javno podrže. Ipak, velika većina takvih postova nije označena kao sponzorirana, a mlade osobe nesvjesno postaju žrtve prikrivenog oglašavanja na različitim servisima, društvenim mrežama, a prije svega mobilnim aplikacijama kao prostoru koji za njih predstavlja »početnu stranicu« interneta.

O radio/Netokracija

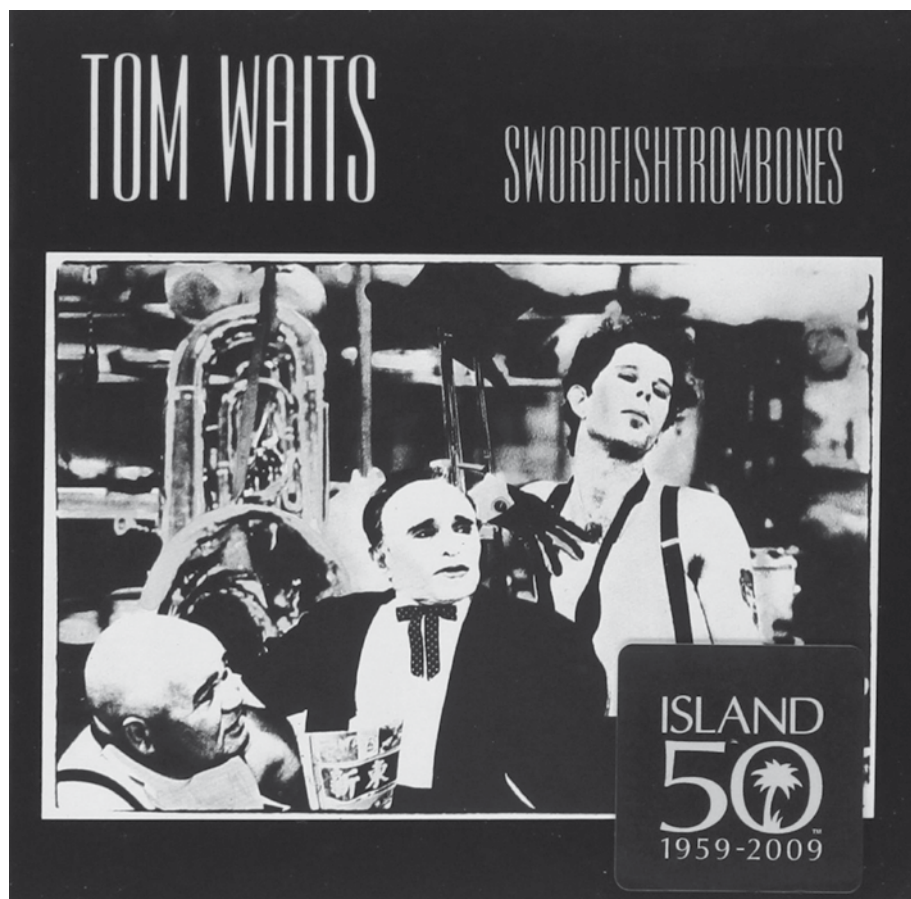

Avicii

NAJBOLJI ALBUMI POP GLAZBE: TOM WAITS – »SWORDFISHTROMBONES« (1983.)

Raštimani karneval glazbe

»podzemlja« za ostatak ploče.

Druga pjesma »Frankie's Wild Years« najava je tematskoga, konceptualna albuma, kojega će on objaviti desetljeće kasnije u suradnji sa suprugom. Ona je, naime, postavila temelje za istoimeni scenski mjuzikl Waitsa i Brennanove iz 1986. I album, dakako.

Valja spomenuti i »toplu« baladu pod nazivom »In the Neighbourhood«, bluzersku »Down, down, down« te numeru zavodljivog ritma i priče »Swordfishtrombone«.

U biti, album »Swordfishtrombones« je prvi dio neplanirane Waitsove trilogije, uz albume »Raindogs« i »Frankie's Wild Years«. Nedvojbeno utjecajan i granični album bio je istodobno prvi objavljeni za prestižnu nakladničku kuću iz Britanije »Island Records«, nakon što ga je, vjerovali ili ne, »Warner Bros« odbio.

Robert Tilly

Najprostije kazano, karijera velikog američkog glazbenika **Toma Waitsa** dijeli se na tek dva dijela: prije albuma kojeg ovdje predstavljamo i nakon istoga. Čak i sam Waits to priznaje.

Ovaj je album bio Waitsovo udaljavanje od onoga o čemu je kasnije govorio kao o »klupskom«, »barska mušica« ili »pseudojazz« periodu i prihvaćanje praksi koje su u svijet glazbe unijeli umjetnici kao što su **Bertold Brecht**, **Kurt Weill**, **Captain Beefheart** i **Harry Partch**. Upoznavanje s budućom suprugom, dramskom spisateljicom **Kathleen Brennan**, bilo je inspiracija za sve ovo. Otuda uostalom i okrenutost prema teatralnosti u novom izričaju.

U neskladu s raspoloženjima svoje dobi, pjesme su uglavnom kratke, tekstovi maštoviti, zvuk iskrivljen i izobličen, zahrđao i asimetričan. Waitsove ranije prepoznatljive raskošne orkestracije, bogati aranžmani, saksofoni, jednostavno snimljen glasovir i gitara, ovdje su izbjegnuti radi karnevalskoga vira perkusija, organa, marimbi i eksplozivnih puhača. Dostatno za škriptavo, tugaljivo, raštimano djelo mračne, elegične i narušene uravnoteženosti jednog kino-projekta.

»There's rumblin' groan/ down below/ there's a big dark town/ it's place I've found/ there's a world goin' on/ underground«, pjeva Waits u uvodnoj pjesmi »Underground«, kao da gradi raspoloženje i hvata zalet iz

SUPERMAN

SV. NIKOLA TAVELIĆ

Prvi hrvatski svetac

Sveti **Nikola Tavelić** (Šibenik, oko 1340. - Jeruzalem, 14. studenog 1391.), po nekim je izvorima rođen u Velimu kod Stankovaca, a po drugima u Šibeniku.

Član franjevačke braće postao je u gradu Bribiru, tadašnjem sjedištu glasovitih hrvatskih velikaša, plemenite obitelji Šubić. Zapisi govore kako je oko 1365. godine zaređen za svećenika, te je kao misionar pošao u Bosnu oko 1372. godine, da bi širio vjeru među bogumilima, tadašnjim krivovjernicima koji su na svojevrsan način tumačili kršćanski nauk. Nikola Tavelić je bio među 60 franjevaca iz raznih provincija koji su odgovorili apelu gvardijana Bosne, motivirani Papinom bulom *Prae cunctis*, koju je izdao 1291. papa **Nikola IV.** Bio je to poziv na borbu protiv Crkve bosanske ili »krstjana« kako su još nazivani ovi dualističko-gnostički heretici. Tavelić je u toj misiji proveo 12 godina, a u izvješću Papi gvardijan je naveo kako su misionari konvertirali oko 50.000 ljudi.

Dakle, nakon tih 12 godina misijskog djelovanja, godine 1384. Tavelić je pošao u Palestinu skupa s fra **Deodatom** i fra **Petrom** iz Narbonne (Francuska) te fra **Stjepanom** iz Cunea (Italija) dalje širiti vjeru.

Ova je družba stigla i do islamskog vjerskog službenika u Omarovoj džamiji u Jeruzalemu, s namjerom uvjeriti ga u ispravnost kršćanske vjere. Kadiju je to razbjesnilo te im je zaprijetio smrću, no oni su ostali nepokolebni u svojem ispovijedanju kršćanstva. Kadija ih je stoga osudio na smrt, a muhamedanski vjernici koji su se tu našli napali su Nikolu Tavelića i družbu. Ostalo je izvješće o tri dana zlostavljanja, sve dok kadijinu presudu nije potvrdio i građanski sud. Tada je okolna svjetina mačevima sasjekla Tavelića i družbu te su ih bacili na lomaču.

Sva su četvorica podnijela mučeničku smrt u Jeruzalemu. Izvršenju okrutne smrtne kazne bio je nazočan i fra **Gerard Chelvet**, gvardijan samostana sv. Spasa na Sionu. On je s fra **Martinom Šibenčaninom** opisao njihovu mučeničku smrt i izvješća poslao u Vatikan, Leipzig, Šibenik...

Slavljenje i štovanje četvorice mučenika počelo je praktički odmah, polovicom prosinca 1391. godine, što je bilo posebno iskazano u Šibeniku. Papa **Lav XIII.** odobrio je ovo uvriježeno Nikolino štovanje godine 1889. na molbu šibenskog biskupa **Josipa Fosca**. Može se smatrati kako je time počela i njegova formalna beatifikacija. Godine 1898. štovanje je službeno ustanovljeno i unutar Franjevačkog reda, da bi dvije godine kasnije ono formalizirano i u Svetoj zemlji.

Štovanje sv. Nikole Tavelića posebno se proširilo u razdoblju između dvaju svjetskih ratova.

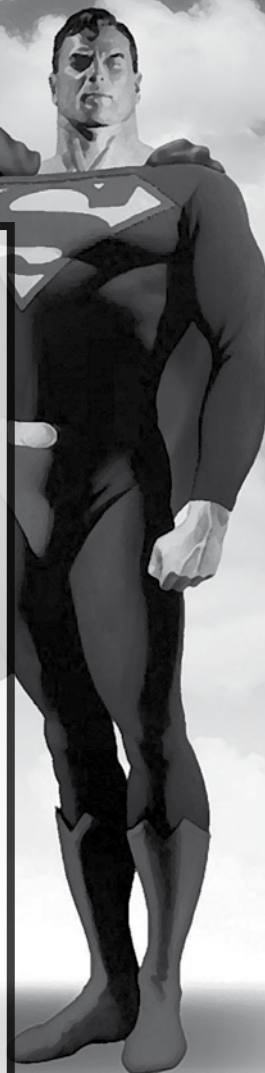
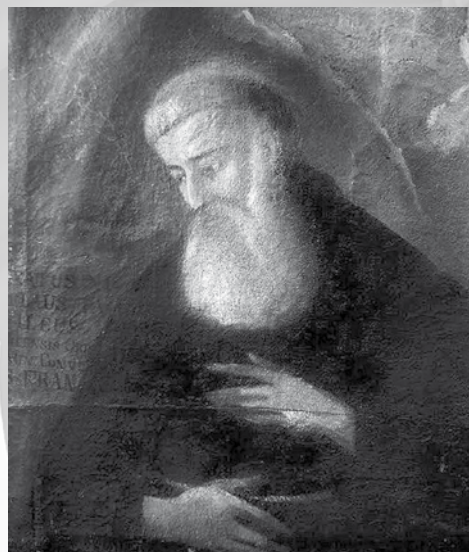
Rad na kanonizaciji sretno je završen nakon određenog vremena. Kult franjevaca-mučenika papa **Pavao VI.** je priznao 1966. s datumom štovanja 17. studenoga. A proglašenje svetim Nikole Tavelića i njegovih drugova Papa je održao u Rimu 21. lipnja 1970. godine pred nazočnih 20 tisuća Hrvata u Vatikanu. Za dan njihova štovanja određen je 14. studeni.

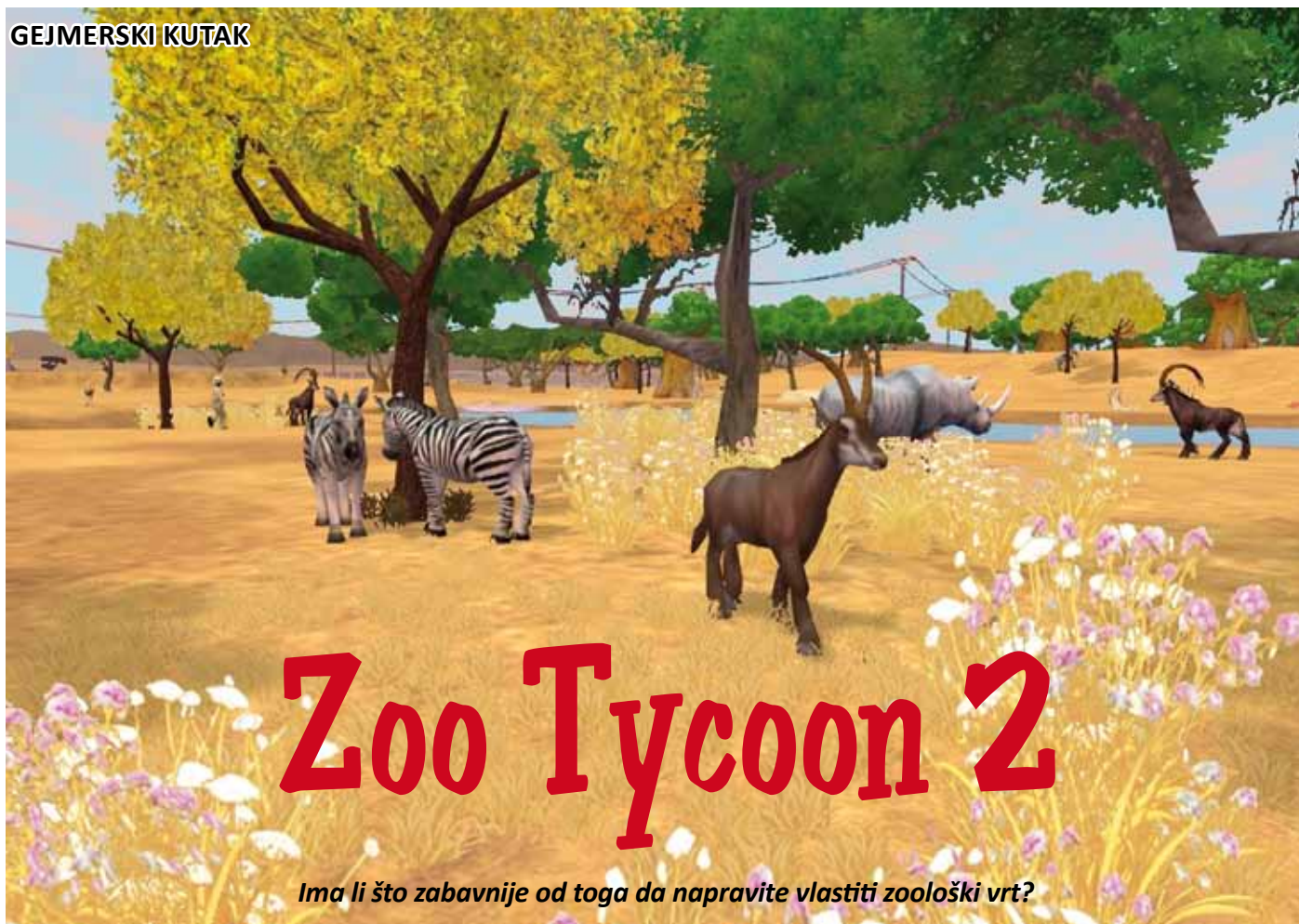
Tavelića se najčešće prigodno prikazuje u franjevačkoj odeždi kao starca sijede brade i sa znacima mučenja na tijelu i čelu. K tomu, na slikama koje još od srednjovjekovnog doba oslikavaju ovog mučenika dodaje se i lomača. Nekad ga se prikazuje s raspelom u ruci, a najčešće je to slučaj kad ga se prikazuje kao propovjednika. Štuje ga se kao zaštitnika hrvatskog naroda.

Sv. Nikoli Taveliću podignute su crkve i oltari kako u Hrvatskoj tako i u inozemstvu. Njegov lik ovjekovječili su pisci i umjetnici kroz kipove, slike, književna i glazbena djela. Godine 1937. hrvatski vjernici podigli su mu oltar u Jeruzalemu unutar češke kapelice na obronku Maslinske gore.

Crkve posvećene Taveliću su locirane u domovini u Banjevcima, Cerovcu, Lišanima, Perkoviću, Splitu, Vinjanima, Zagrebu, Rijeci i Županji, te Tomislavgradu u Hercegovini. Crkve u iseljeništvu su u Hurlinghamu i Buenos Airesu u Argentini, Montrealu i Winnipegu u Kanadi, te Melbourneu i Sydneyu u Australiji.

Priredio: N. Perušić

Zoo Tycoon 2

Ima li što zabavnije od toga da napravite vlastiti zoološki vrt?

Nije potrebno mnogo reći o ovoj igrici – svima nam je poznata, a većina nas ju je igrala. »Zoo Tycoon 2« jedan je od klasika kompjutorskih igrica. Od godine 2004. igrali su ga mnogi, od mladih do starijih, i malo je tko ostao ravnodušan – igrica je jednostavna i zabavna. Ima li što zabavnije od toga da napravite vlastiti zoološki vrt?

Radi se dakle o tome, izabrati podneblje svog zoološkog vrta i njegovu veličinu, od malih arktičkih do velikih savanskih zoološkog vrta. Potom je potrebno napraviti ulaz, izgraditi staništa za prve životinje, napraviti putiće kako bi ih gosti mogli gledati, a usput ne zaboraviti kako na želje gostiju, tako i na želje i potrebe životinja. Igrica miješa, dakle, ova dva aspekta – životinjski i ljudski svijet. Igrač, šef zoološkog vrta, pokraj toga što skrbi o lijepoj uređenosti zoološkog vrta, mora biti siguran da su zadovoljene sve potrebe oba svijeta. Naime, sreća i zadovoljstvo životinja vodi prema njihovom opuštenijem ponašanju, što čini posjetitelje zadovoljnijim, te se tako odlučuju provesti više vremena u vašem parku, što naravno dovodi do više novca na vašem računu. Konkretna cilj igrice ne postoji – dostići pet zvjezdica na mjeracu kvalitete zoološkog vrta mogao

bi biti jedan, mada se igrica u nedogled nastavlja čak i nakon tog uspjeha.

IGRANJE IZNOVA

Još nešto što čini ovu igricu toliko »raznom« je njena mogućnost da je igrate iznova i iznova, a da nikad ne bude u potpunosti ista. To je omogućeno raznolikim predjelima, o kojima sam prije govorio, koji mijenjaju reljef vašeg parka, te naravno ogromnim brojem životinja koje su vam na raspolaganju. Šanse su da nećete imati dovoljno prostora za sve životinje, stoga se uvijek morate odlučiti za jedne namjesto drugih. Neke su jeftinije, neke skuplje, a zanimljivije i rjeđe vrste se pojavljuju tek nakon što vaš vrt dostigne određeni broj zvjezdica na tzv. »mjeracu slave«.

Prije nego li igrač započne svoju kampaњу, može se odlučiti za opuštenu »freeform« varijantu, koja nije ograničena novcem, ili igru u kojoj vas očekuju razne misije, izazovi i, naravno, odgovarajuće nagrade. Na taj način, igrica je prilagođena svima: onima koji se samo žele zabavljati i kreirati nebrojene različite zoološke vrtove i onima koji žele vježbati svoju prilagodljivost nov-

čanoj ograničenosti, te kompromiziranje zadovoljstva posjetitelja i vlastitih hirova.

EKSPANZIJE

»Zoo Tycoon 2« je popraćen s nekoliko ekspanzija: »Marine Mania«, u kojoj na raspolaganje dolaze morske te oceanske životinje poput dupina, beluga, kornjača, pa čak i morskih pasa; »Endangered Species«, u kojoj se igrač susreće s brojnim ugroženim vrstama viših i nižih stupnjeva sa svih strana svijeta; »African Adventure«, koja je popraćena šarolikim i raznovrsnim afričkim materijalom, te specifične ekspanzije poput »Dino Danger« i »Extinct Species«, kojima igrač može u svom vrtu ugostiti dinosaure i već istrijebljene vrste. Budući da je igra vrlo jednostavna za modificiranje, postoje brojni paketi s dodatnim životinjskim vrstama i predmetima, napravljeni od strane običnih korisnika i igrača koji se mogu brzo naći na internetu.

U jednu ruku, unikatna i neprevladana igra, koja čezne za svojim nikad dobivenim nastavkom, koji je bio naglašen i planiran nakon gigantskog uspjeha koji je igrica postigla. Ipak, čak i bez njega, igrica pruža doista nevjerojatno iskustvo u kojem ćete uživati tjednima, pa i mjesecima.

Ivan Kovač

BOŽIĆNA PRIREDBA UČENIKA HRVATSKIH ODJELA

»Tiha noć« u subotičkoj Gimnaziji »Svetozar Marković«

Učenici hrvatskih odjela subotičke Gimnazije »Svetozar Marković« priredili su 10. prosinca božićni program pod nazivom »Tiha noć« u svečanoj dvorani škole. Željeli su svojim roditeljima, obitelji, prijateljima i profesorima pokazati što znaju i time im uljepšati blagdane.

Program je trajao otprilike 45 minuta i svi sudionici su uživali, a vjerujem i publika. Čuli smo i vidjeli pjevački zbor, tamburaški orkestar, glumce i recitatore. Učenici koji nisu sudjelovali u programu na samoj sceni također su dali vrijedan doprinos ovoj priredbi kroz izradu scenskih rekvizita, uređivanje dvorane itd. Naravno, bez voditelja ne bi moglo pa su oni odgovorno vodili program, dodajući usput nekoliko šala na svoj ili tuđi račun.

Zbor je uz pratnju orkestra pjevao sljedeće pjesme: »Zvončiči«, »Djetešce nam se rodilo«, »Svim na zemlji«, »Spavaj mali Božiću«, »Radujte se narodi« i »Tiha noć«. Skeč »Sunce na snijegu« je prema priči **Mladena Kopjara** dramatizirala učenica 4. f razreda **Sara Dulić**. Izveli su ga glumci hrvatskih odjela i nasmijali sve prisutne. Recitacije su također pokazale svu ljepotu

blagdana, a recitirane su sljedeće pjesme: »Ekstaza prirode u svetoj noći«, »Tri kralja«, »Djeca«, »Posljednji psalam« i »Nađeni Bog«. **Ana Dulić** iz 3. f pročitala je svoj rad nagrađen na literarnom natječaju Ureda Zaštitnika građana Subotice, a na temu »Djeca u migrantskoj krizi«. Gajde je svirao **Augustin Žigmanov**. Učenike su za

program pripremile profesorice hrvatskoga jezika **Ivana Matić** i **Iva Babić**, kao i profesorica glazbene kulture **Elizabeta Bakoš**.

Najveći dojam na publiku je ostavio skeč i pjesma »Tiha noć«. Pjesmu su učenici izveli u mraku uz tiho pjevanje i divnu harmoniju te upaljene svijeće. Bilo je divno slušati i gledati. Nakon koncerta priređen je domjenak. Piće je sponzorirala tvrtka »Vlama d.o.o.« iz Subotice. Neki s nestrpljenjem čekaju sljedeći koncert i vjerujem da će se publika okupiti u još većem broju.

Učenici su s ovim programom nastupili i 15. prosinca u Suvremenoj galeriji u Subotici.

Ivana Dulić, 2. f

O RADU ZNANSTVENIKA
DR. BRUCEA H. LIPTONA

Njegov, novi pogled na biologiju čovjeka ne smatra da je tijelo samo mehanički uređaj, nego priznaje ulogu uma i duha. On smatra da živimo u svijetu svjesnog izbora, a ne genetskog determinizma

Biologija vjerovanja

Dr. Bruce H. Lipton rođen je 1944. godine u Americi. Ugledni je stanični biolog, autor više knjiga i međunarodni lider u premošćavanju znanosti i duha. Dobitnik je Goi nagrade za mir 2009. godine, također je bio govornik na preko stotinu TV i radijskih emisija, isto je tako prisustvovao i držao govore, kako na nacionalnim tako i na međunarodnim konferencijama. Dr. Lipton je započeo svoju karijeru kao biolog stanica, svoju doktorsku titulu je stekao na Sveučilištu Virdžiniji u Šarotsvili prije učlanjivanja u Department za anatomiju na Medicinskom fakultetu Sveučilišta Viskonsin 1973. godine. Lipton je poznat po razmišljanjima udaljenim od akademski ustanovljenih tokova.

OKOLINA I PERCEPCIJA

Njegov, novi pogled na biologiju čovjeka ne smatra da je tijelo samo mehanički uređaj, nego priznaje ulogu uma i duha. Budući da prepoznaje da promjenom svoje percepcije ili uvjerenja svojim stanicama šaljemo potpuno drukčije poruke i tako reprogramiramo njihovo djelovanje, taj probaj u biologiji od ključnog je značaja za sve vrste liječenja. Nova biologija otkriva zašto ljudi mogu doživjeti spontana ozdravljenja ili se oporaviti od ozljeda za koje se smatralo da uzrokuju trajni invaliditet.

Naime, kada je sustav pod stresom, procesi rasta se ograničavaju ili prekidaju. Iako se naši tjelesni sustavi mogu prilagoditi razdobljima akutnog (kratkotrajnog) stresa, produženi ili kronični stres ih slabi budući da crpi energiju po-

trebnu za njihovo održavanje, što posljedično dovodi do poremećaja i bolesti.

SVJESNI I PODSVJESNI UM

A glavni uzrok stresa je »središnji glas« sustava, um. Um možemo usporediti s vozačem automobila. Ukoliko ga se pažljivo vozi, automobil se može održavati i imati dobre performanse tijekom cijelog životnog vijeka. Većina olupina ostavljenih uz cestu i naslaganih u auto otpadima, rezultat su lošeg vozačkog umijeća. Isto tako, upravljamo li umješno svojim ponašanjem, možemo očekivati dug, sretan i ispunjen život. S druge strane, neprikladno ponašanje i pogrešno upravljanje osjećajima, slično lošem vozaču, izlaže stanično »vozilo« stresu, te slabi njegove performanse i izaziva »kvar«. Jeste li dobar ili loš vozač?

Ljudi su uglavnom nesvjesni svojih temeljnih predodžbi i uvjerenja o životu. Uzrok tome krije se u činjenici što prenatalni i neonatalni mozak u prvih šest godina ljudskog života djeluje pretežno na delta i theta EEG frekvencijama. Ta niska razina moždane aktivnosti naziva se hipnagogično stanje. Dok su u tom hipnagogičkom transu, roditelji djecu ne moraju aktivno podučavati, jer ona svoje programe ponašanja stječu jednostavno promatranjem roditelja, braće i sestara, vršnjaka i učitelja. Tijekom prvih šest godina života dijete podsvjesno stječe repertoar ponašanja potreban da postane funkcionalni član društva. Povrh toga, djetetov um također »skida« uvjerenja koja se odnose na njega samog. Kada roditelj malom djetetu

kaže da je glupo, nevrijedno, odnosno da posjeduje bilo kakvu negativnu osobinu, to se u djetetov podsvjesni um registrira kao »činjenica«. Ta stečena uvjerenja tvore »središnji glas« koji upravlja sudbinom tjelesne stanične zajednice tijela. Iako osoba u domeni svjesnog uma može imati visoko mišljenje o sebi, moćniji nesvjesni um istovremeno može promicati autodestruktivno ponašanje.

Mada vaš svjesni um percipira da ste dobar vozač, nesvjesni um, koji većinu vremena drži ruke na upravljaču, mogao bi vas voditi putem uništenja.

PREUZIMANJE »UPRAVLJAČA«

Kada postanemo svjesniji i sve se manje oslanjamo na automatizirane podsvjesne programe, prestajemo biti »žrtve« vlastitih programa i postajemo gospodari svoje sudbine. Svjesnost posredstvom vlastite sposobnosti da prerađuje ograničavajuće predodžbe (uvjerenja) i autodestruktivna ponašanja može aktivno preobraziti narav našeg života tako da bude ispunjen ljubavlju, zdravljem i napretkom. Danas nam različiti modaliteti nove energetske psihologije omogućavaju da brzo i temeljito reprogramiramo ograničavajuća podsvjesna uvjerenja koja potom staničnoj zajednici, to jest našem tijelu, šalju skup poruka drukčije kvalitete. Stoga upotreba tih modaliteta predstavlja ključ za osobni razvoj i fizičko zdravlje.

Sve to govori u prilog postavci da živimo u svijetu svjesnog izbora, a ne genetskog determinizma.

Danijel Ostrogonac

Trag koji ostavljaš

Yoyo je jedna od mojih omiljenih stvari. Jeste li znali da je yoyo nastao u staroj Grčkoj? Navodno, još je i Periklo znao za njega i bio fan – naravno da niste, jer to nije istina. Jest nastao u staroj Grčkoj, ali sam izmislio da je Periklo »yoyovao«.

Što me dovodi do razmišljanja – što će ljudi znati o nama, o našem načinu života za nekoliko tisuća godina? Hoće li uspjeti složiti dobro kako je bilo ili će možda kao i ja navesti neke krive informacije o našem vremenu? Hoće li išta biti zapamćeno baš o tebi?

S druge strane, kako uopće znamo da se prošlost dogodila?! Ne samo onako kako mi mislimo da se dogodila, nego cijela prošlost! Možete li dokazati da univerzum nije nastao, recimo, u prošli četvrtak? Da sve što vi predstavljate, sve što ste vidjeli, sve slike koje ste uslikali, da to nije samo nastalo u prošli četvrtak?

PROŠLI ČETVRTAK

Prošli četvrtak je vjerovanje da je univerzum nastao, pogodite – u prošli četvrtak. Ovo vjerovanje nema zbilja vjernika ili neke aktivnosti koje se vežu uz njega, ali... dokazati da je to netočno je nemoguće! Ne zato što je svemir nastao u prošli četvrtak, nego zato što »prošli četvrtak« nije moguće opovrgnuti. Svaki mogući dokaz koji se iznese protiv ovoga može se objasniti time da je apsolutno sve nastalo u prošli četvrtak.

Da bi neka teorija ili objašnjenje moglo biti znanstveno, mora biti moguće to i dokazati, testirati, opovrgnuti. Uzeći ovo u obzir, Prošli četvrtak spada u domenu filozofije, gdje na svu sreću postoje »oštrice« – pravila koja izbacuju nemoguća rješenja. Najpoznatija je sigurno »Occamova oštrica«.

OCCAMOVA OŠTRICA

Occamova oštrica može odstraniti teoriju Prošlog četvrtka. Što ona predstavlja?

Kada imamo dvije opcije, Occamova oštrica kaže kako uvijek izaberemo onu koja ima manje pretpostavki. Za ovaj slučaj, puno je lakše pretpostaviti da je ovaj dom, u kojem se ja trenutačno nalazim nastao prije 40 godina, nego da je nastao u prošli četvrtak kao i ja i da sam ja baš sada u njemu i da su moji cimeri baš sada tu i da je ovaj dom nastao jer su Rimljani prije par tisuća godina došli tu napraviti grad...

Međutim, definitivnu pobjedu kod oštrica nosi NEWTONOV VATRENI LASERSKI MAČ. Ne šalim se. Tu se kaže: ako se nešto ne može odrediti eksperimentalno, onda nije vrijedno rasprave. No, što nam Newtonov vatreni laserski mač kaže za prošlost? Ona nije kao gravitacija ili svjetlo ili atomi. Ne možemo na njoj vršiti nikakve eksperimente – prošlost je... ono što jest.

Tako ćemo i mi jednog dana biti prošlost. To je sigurno. I nije bitno koliko se trudili sačuvati naše priče, nas same. Bez nekog vremeplova, budući će arheolozi

Što će za nekoliko tisuća godina ljudi znati o nama, o našem načinu života? Hoće li išta biti zapamćeno baš o tebi?

jednostavno morati davati pretpostavke kako je bilo. Budući će ljudi zasigurno znati puno više nego što mi znamo o svemiru, o čovjeku, o fizici, ali jednu stvar koju ćemo mi bolje znati ma koliko oni bili napredni je: kako je danas.

Ira Glass je na radiju jednom prilikom pitao ljude koji su se javili u program da nabroje 10 ljudi iz 15. stoljeća. Nije da nemamo zapise od najmanje 10 ljudi iz 15. stoljeća, samo što za nas... oni nisu bitni. Hoće li za 5000 godina neki radijski voditelj pitati isto pitanje za nas? Najvjerojatnije će i biti tako. No, ipak, postoji nešto što zauvijek ostavljamo za nama i što nitko nikada neće moći izbrisati: energija.

TVOJ TRAG U SVEMIRU

Zakon očuvanja energije kaže: ukupna energija izoliranog sustava ostaje konstantna. Energija se ne može stvoriti niti uništiti. No, energija se širi. Uzimajući u obzir drugi zakon termodinamike: entropija – je mjerilo širenja energije. Ona se još zove i kaos ili nered.

Da vam malo bolje pojasnim: uzimo špil karata i promiješajmo ga. Utrošili smo neku energiju da taj špil dovedemo u »nered«. No, entropija špila se nije promijenila time, međutim na većoj skali mi smo utrošili energiju da bismo promiješali špil i time povećali entropiju većeg sustava. A pošto se ta energija ne može uništiti – to je zapravo tvoja prava zaostavština. Entropija koju ostavljaš za sobom, to je nešto po čemu će te svemir uvijek pamtit.

Kad tad, bit će toliko entropije u svemiru, da se ništa neće moći dogoditi (kraj svijeta) jer da bi se nešto dogodilo potrebno je da se poveća entropija, što će u jednom trenutku biti nemoguće. Hvala što pridonosiš kraju.

Ivan Čavrgov

GLAZBENI INTERVJU: ATHEIST RAP

PUNK-ROCK NA DUGE STAZE

Poslije šest godina diskografske stanke, novosadski punk-rock bend Atheist Rap izdao je novi album pod nazivom »Überlauf«. Brojni hitovi kao što su »War-tburg limuzina« i »Blu trabant« iz 90-ih godina osigurali su bendu kultni status ne samo u Srbiji nego i u regiji. Prošle godine proslavili su 25 godina postojanja. Bend je to koji i danas svira s istim entuzijazmom kao i na početku karijere. O novom albumu, radu benda i aktualnim prilikama vezanim za položaj i promociju rock glazbe KUŽIŠ!? govori pjevač sastava **dr. Pop**.

KUŽIŠ!?: Poslije višegodišnje stanke, objavili ste novi album. Možeš li nam reći nešto više o njemu?

Sredinom studenoga izašao je naš novi album pod nazivom »Überlauf«. Izdavačka kuća Lampshade media objavila ga je u digitalnom formatu na digitalnom servisu Deezer, također istog dana novi materijal ponuđen je i na besplatno »skidanje« na portalu Nocturne magazina na sajtu www.nocturnemagazine.net.

KUŽIŠ!?: Je li za vas ovaj album bio izazov nakon tolike stanke?

Ništa veći izazov nego što smo navikli. Pauza kao pauza, nama ništa ne znači jer smo imali svirke i gostovanja, naša nas publika nije zaboravila. Mogli ste to i vidjeti na Festivalu uličnih svirača ove godine u Novom Sadu, kada smo na Trgu slobode imali »okršaj« s Let 3, koliko je bilo publike, koja je bila atmosfera. Imamo publiku koja prati naš rad, neovisno imamo li novi album ili ne. Naviknuli smo naše fanove i sebe same da ne izbacujemo izdanja sva-

Prijelomni trenutak u našoj karijeri bio je kad smo shvatili kako imamo što pružiti i prikazati publici na duže staze, da nismo samo bend koji ima hit za jedno ljeto * Sredinom studenoga izašao je naš novi album pod nazivom »Überlauf«

ko malo. Objavljujemo novi materijal tek kada procijenimo da je dovoljno kvalitetan kako bismo ga podijelili s javnošću. Imali smo mi i veću diskografsku stanku od 1999. do 2005. godine, tako da to i nije problem, nama je najbitnije da nema stanke za svirke.

KUŽIŠ!?: Koliko pjesama ima na albumu i koja je tematika, tj. što vas je sve inspiriralo za nastanak novih pjesama?

Album ima 12 pjesama, 0 recitacija! Inspiracija ima svugdje u našem društvu, gdje god se okreneš, eto je! Tematika je različita ili slična, kako okreneš. Ide od zgroženosti društvom u cjelini, međusobnim odnosima, urušenjem sustava vrijednosti,

do ničim izazvanim sveopćim eksponiranjem raznih individua i organizacija iza kojih se isti krije.

KUŽIŠ!?: Sve više bendova promovira svoje albume besplatnim »downloadom«. Može li se vratiti vrijeme kad smo kupovali ploče?

Mi ćemo ovaj svoj album ponuditi i na CD-u i na LP ploči za neko vrijeme. Potrošačko društvo se mijenja, trenutačno diskovi nisu previše aktualni, a LP ploče se ponovno kupuju dosta jakim intenzitetom. Trendovi se mijenjaju ne više iz desetljeća u desetljeće, nego iz dana u dan. Bitno je da ljudi slušaju glazbu, a u kom formatu – iskreno nije ni bitno!

KUŽIŠ!?: Na sceni ste 26 godina, koji je moment u karijeri po vašem mišljenju bio presudan za uspjeh?

Po mom mišljenju, prijeloman trenutak je bio kad smo shvatili kako imamo što pružiti i prikazati publici na duže staze, a da nismo samo bend koji ima hit za jedno ljeto.

KUŽIŠ!?: Jesu li festivali pravi način kako bi se promovirala rock glazba, nasuprot glazbi koja se plasira na TV postajama?

Festivale koji poštuju sad već utemeljene standarde toplo pozdravljam i puno im

KUŽIŠ!?: Dugo ste na sceni. Mislite li da je lakše sada započinjati karijeru nego u vrijeme kada ste vi krenuli u glazbene vode?

S tehničko-tehnološke strane mislim kako je lakše sada. Gotovo da ti i ne treba nitko ako vladaš računalima, dosta toga je dostupno, čak i besplatno. Kad bismo gledali drugu stranu, okrenutost webu je i dovela do gašenja standardnih medija koji su pratili rad mladih bendova, tako da sad imaš milijun i dva benda, a probiti se u tom moru ne znam kako je i je li lako.

se radujem! Hoće li i u kojoj mjeri televizija ili mediji ispratiti dešavanja na festivalima, to je već pitanje za nekog drugog. Borimo se svi da pravih festivala bude što više, da se bendovi, od najmlađih do hiper matorih poštuju kako dolikuje, time ćemo postići interes za iste, kako raznih televizija, tako i mladih i ostalih kojima su namijenjeni.

Anita Klinac / FOTO: Gabriel Radatović

NAJAVA

35 godina Električnog orgazma

Večeras (petak, 18. prosinca) u novosadskom klubu SKCNS »Fabrika« bit će održan slavljenički koncert benda Elek-

trični orgazam u povodu 35 godina njihovog postojanja. »Svirat ćemo presjek cijele karijere, od prvog do posljednjeg albuma, znači oko dva sata najvećih hitova. Planiramo izvesti i jednu novu stvar kao najavu albuma koji planiramo objaviti sljedeće godine«, najavio je gitarist i pjevač skupine **Srđan Gojković Gile**.

Karte su u pretprodaji po cijeni od 600 dinara, a na vratima kluba koštati će 800 dinara. Početak je u 20 sati.

Jarboli u Subotici

Usubotičkom klubu »Mladost« sutra (subota, 19. prosinca) nastupit će beogradski alternativni rock sastav Jarboli. Predgrupa će biti electro indie pop duo

Ensh. Početak je u 22 sata, a cijena ulaznice iznosi 400 dinara u pretprodaji, dok će na ulazu na dan koncerta biti 500 dinara.

Ljudske potrebe u Subotici

Uidući petak (25. prosinca) u subotičkom klubu »Mladost« koncert će održati dinamični alt rock sastav Ljudske

potrebe predvođen pjevačem i autorom tekstova **Vukom Miletićem**. Bend će premijerno nastupiti u proširenom šestočlanom sastavu. Ulaz je 150 dinara, a početak je u 21 sat.

Veliki novogodišnji koncert u Novom Sadu

Utorak, 22. prosinca, u novosadskoj Sinagogi bit će održan Veliki novogodišnji koncert Novosadskog big benda i

Vojvođanskog mješovitog zbora. Dirigenti su **Fedor Vrtačnik** i **Andrej Bursać**. Bit će

izvedena djela **Morriconea, Gershwin, Piazzolle, Simona & Garfunkela, Lenona & Mc Cartneya, Claptona**.... Solisti su: **Aleksandar Banjac** (klavir), **Gabor Bunford** (sopran saksofon) i **Dragan Kozarčić** (truba). Cijena ulaznice je 500 dinara, a koncert počinje u 20 sati.

Doček Nove godine u Subotici

Organizaciju dočeka Nove godine na trgu Grad Subotica je ove godine povjerio AS FM radiju, a program će sadržati

uglavnom elektroničku glazbu namijenjenu mlađoj publici. Nastupit će tri DJ-a: **Konte, Gruber i Nois**, a program će trajati od 22 do 2 sata. Za doček Nove godine na gradskom trgu neće izostati ni valcer u ponoć i tradicionalni vatromet.

KZM.

Канцеларија за младе Града Суботице
Szabadka Város Ifjúsági Irodája
Ured za mlade Grada Subotice

preporuka

GLAZBA: Grimes – »Art Angels«

»Art Angels« je četvrti album kanadske kantautorice **Claire Boucher**, objavljen pod njenim pseudonimom Grimes. Album je okarakteriziran većom pristupačnošću od njezinih ranijih djela, mada i dalje održava prepoznatljivu eksperimentalnost. Album je naišao na vrlo pozitivne kritike zbog svoje sposobnosti da preispituje konvencionalne žanrove glazbe, a da ipak bude privlačan široj publici. Mnogi kritičari su opazili njegovu moć da uvuče slušatelja u svoj svijet, s čime se slažem – iako je art pop, eksperimentalni žanr koji Grimes prati vrlo specifičan i nekad težak za razumijevanje, »Art Angels« nekako uspijeva zabaviti svojom neobičnošću. Svojim pop zvukom istovremeno zvuči nesvakidašnje inovativno, što je točno ono što je i potrebno pop glazbi.

Izdvajamo: »California«, »SCREAM« i »Flesh Without Blood«.

I. Kovač

FILM: Nerazumni čovjek

Najnoviji film kultnog američkog redatelja **Woodyja Allena** »Nerazumni čovjek« u naša je kina došao sa zakašnjenjem. Svaki ljubitelj i ljubiteljica njegovih filmova razumjet će kakva je muka čekati mjesec na premijeru istih. Novinu ovog filma u odnosu na prethodne predstavlja prva suradnja Allena s maestrlnim **Joaquinom Phoenixom**. Phoenix tumači lik sveučilišnog profesora filozofije Abea Lucasa, koji svoju egzistencijalnu krizu utapa u alkoholu. Promjenu u njegov život unosi mlada studentica Jill (**Emma Stone**). Njih dvoje započinju romansu koja će unijeti svježinu u Abeovu tmurnu svakodnevnicu. Ipak, Abe Lucas, očajnički želeći dati smisao svom životu, odlučuje se na suludu akciju koja će rezultirati fatalnim krajem. Osim Joaquina Phoenixa i Emme Stone, u ovoj romantičnoj drami s primjesama misterije, glume i **Betsy Aiden**, **Ethan Phillips**, te **Jamie Blackley**. Film svakako preporučujem iz razloga što Woody Allen u radnju unosi element koji do sada nikad nismo mogli vidjeti u njegovim filmovima, a istovremeno se savršeno uklapa u opus njegovih filmskih ostvarenja.

N. Balažević

KNJIGA: Snaga misli : 365 afirmacija za svaki dan

Louise Hay nije nimalo tipična autorica, ova Amerikanka već desetljećima putem svojih knjiga svim svojim čitateljima drži takozvane »pep talkove«, ili govore motivacije. Dakle, njezine knjige ne spadaju u književnost. Hay je autorica mnogih takvih knjiga, njena djela spadaju u žanr »self help« (samopomoć).

Filozofija koja je vodila njenih djela je filozofija »Nove misli«. Ovaj pokret se javio u Americi u prošlom stoljeću. Jedna od bitnijih premisa ove filozofije je svakako da je duh daleko iznad čovjekova tijela. Hay u svojoj knjizi »Snaga misli« svojim čitateljima nudi 365 afirmacija koje bi im trebale ponuditi po jednu pozitivnu misao kroz godinu. Pozitivne misli bi vam trebale učiniti život ljepšim. Pozitivna energija je svakako ono što pokreće svijet u boljem smjeru.

Sve u svemu, ova bi vam knjiga dobro poslužila i na noćnom stolčiću, ali i u svakodnevnoj torbi.

I. Rudić

